

Huizen, 1 augustus 2019

**Aan het Kabinet en alle fractie-voorzitters in de Tweede Kamer, en in het bijzonder:
Minister-president M. Rutte, als premier die overkoepelend zaken in goede banen leidt
heren M.H. de Jonge en mr. drs. B.J. Bruins, Ministers van VWS
de heer drs. P. Blokhuis, Staatssecretaris van VWS en Gezondheidsbevordering
mevrouw C.J. Schouten, Minister van LNV en verantwoordelijke voor de NWWA
mevrouw mr. drs. M. Keijzer, Staatssecretaris van EZK
leden Tweede Kamer Vaste commissie VWS
leden Tweede Kamer Vaste commissie EZK**

Verzonden per reguliere post, per email en per fax op 070-3786100 / 070-3407834 / 070 34 84
848 / 070 370 79 00 / 070 363 91 53 / 070 412 34 50 / 070 342 79 00 / 070 318 78 88 / 070 456
11 11

Betreft: 5G is niet rijp voor besluitvorming

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij verzoeken wij u met klem onderstaande informatie zorgvuldig te bestuderen en serieus mee te laten wegen in de besluitvorming omtrent de eventuele uitrol van het 5G-netwerk in Nederland.

5G, nader onderzoek niet nodig?

De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat Mona Keijzer heeft recentelijk verklaard dat 5G een veilige technologie zou zijn en dat nader onderzoek, zoals o.a. verzocht door GroenLinks, daarom niet nodig zou zijn. De vraag rijst: waarop is de uitspraak van de staatssecretaris gebaseerd? Het betreft hier namelijk een nieuwe technologie waarvan de Nederlandse Gezondheidsraad onlangs verklaard heeft dat er nog **geen onderzoeken** gedaan zijn naar de veiligheid c.q. schadelijkheid ervan. Ook internationaal is bevestigd dat er geen onderzoek naar 5G gedaan is.

Tijdens het 5G werkoverleg van 3 juli jl. in Den Haag stelde Eric van Rongen, wetenschappelijk secretaris van de commissie Elektromagnetische Velden (EMV) van de Gezondheidsraad en voorzitter van de commissie die aanbevelingen geeft voor de te hanteren normen op dit gebied: de International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection (hierna te noemen ICNIRP) bovendien dat de Nederlandse Gezondheidsraad **geen advies** heeft uitgebracht over 5G. *"De Gezondheidsraad geeft bij tijd en wijle ook adviezen uit over dit soort onderwerpen maar over 5G hebben wij geen advies uitgebracht en ik kan dus ook geen standpunt van de Gezondheidsraad daarover geven."* aldus van Rongen. *1

Wij vernemen graag van de betrokken bewindspersoon wat hiervan de reden is. Temeer daar de Gezondheidsraad zich op de eigen website presenteert als *"een onafhankelijke adviesraad met als wettelijke taak regering en parlement te adviseren op het brede terrein van de volksgezondheid en gezondheidszorg."*

Bovendien wordt de commissie Elektromagnetische Velden van de Gezondheidsraad steevast genoemd als 'onafhankelijk adviesorgaan' waar de overheid burgers naar verwijst. Op de site van de Gezondheidsraad valt zelfs te lezen: *"Het is de taak van de commissie EMV de wetenschappelijke ontwikkelingen nauwlettend te volgen, daarover periodiek te rapporteren en adviesaanvragen te beantwoorden."* Vanwaar dan deze radio-stilte omtrent 5G van de kant van de Gezondheidsraad? En wat is er de reden van dat er geen adviesaanvraag vanuit de politiek aan deze commissie is gedaan?

Kortom: de Nederlandse overheid heeft het plan opgevat om 5G uit te rollen zonder dat er (zowel nationaal als internationaal) onderzoek is verricht naar de veiligheid c.q. schadelijkheid ervan en zonder dat de Nederlandse Gezondheidsraad een advies aan de regering heeft uitgebracht over 5G.

Blootstellingslimiet

Ter onderbouwing van de vermeende veiligheid van straling en 5G refereren Staatsecretaris Keijzer en Minister Bruins aan de in Nederland gehanteerde blootstellingslimiet die ICNIRP in 1998 heeft aanbevolen. Daarbij beroepen zij zich op het gegeven dat de blootstellingslimiet in Nederland op een factor 10 (voor de beroepsbevolking) en een factor 50 (voor de algemene bevolking) onder de ICNIRP-limiet is vastgesteld. *"Dat toont toch aan dat we voorzichtig zijn?"* zo redeneert men in Den Haag.

De ICNIRP-limiet is echter niet alleen sterk verouderd, de limiet is bovendien uitsluitend gebaseerd op thermische effecten (opwarming) die tijdens of kort na blootstelling aan straling optreden. De ICNIRP-limiet is namelijk enkel vastgesteld na blootstellingstermijnen van 6 of 30 minuten.

M.a.w.: lange-termijn effecten als gevolg van de 24 uur per dag stralende zendmasten, WiFi routers, DECT telefoons, babyfoons en overige continu stralende zogenaamd 'slimme apparatuur' zijn bij het vaststellen van de in Nederland gehanteerde ICNIRP-blootstellingslimiet volkomen genegeerd.

Daarbij komt dat de door de staatssecretaris benoemde veiligheidsfactoren in geval van een op het lichaam gedragen smartphone (tenzij uitgeschakeld) ruimschoots teniet worden gedaan.

Bij de ICNIRP-blootstellingslimiet wordt bovendien het standpunt ingenomen dat er boven de gestelde limiet enkel thermische effecten zouden optreden. De andere wetenschappelijke stroming die in duizenden peer-reviewed onderzoeken aantoonde dat er tevens biologische gezondheidseffecten optreden zelfs ver beneden de ICNIRP-limiet wordt hiermee onterecht buiten beschouwing gelaten.

Er bestaat dus een grote hoeveelheid wetenschappelijk onderzoek dat aangeeft dat 2G, 3G, 4G

wifi en dergelijke ernstige schadelijke effecten heeft, waarbij men ook dient te bedenken dat deze effecten zich niet alleen tot mensen beperken.

Ook dieren, planten en insecten worden beïnvloed. Bacteriën verwerven als gevolg van straling een grotere resistentie tegen antibiotica en schimmels kunnen tot 600x meer gifstoffen verspreiden. Het effect dat de met 5G gepaard gaande nieuwe technologie op insecten kan hebben zou nog wel eens vele malen groter kunnen zijn dan bij 2 t/m 4G al het geval is.

Kortom: het is pertinent onmogelijk om de veiligheid van straling en met name van de nieuwe technologie die met 5G geïntroduceerd zal worden middels de ICNIRP-blootstellingslimiet te garanderen.

5G: geringere belasting?

Ondanks dat er geen onderzoeken naar 5G gedaan zijn en dat de commissie Elektromagnetische Velden van de Gezondheidsraad geen advies heeft uitgebracht over 5G, poneren politici regelmatig de stelling dat 5G enkel zou voortborduren op 3G en 4G en dat 5G zelfs een geringere stralingsbelasting zou genereren, o.a. omdat het in zogenaamde *beam*-vorm wordt uitgezonden. De *overall* conclusie daarbij is dan dat het met 5G allemaal wel mee zal vallen en dat bij 5G alleen de huid wat meer belast zal worden.

5G en de huid

Onze huid is zeer belangrijk: het is het grootste orgaan van ons lichaam, met daarin onder meer zenuwcellen, bloedvaten en zweet- en talgklieren. De huid beschermt ons tegen bacteriën, virussen, schimmels en ultraviolette straling, zorgt voor warmteregulatie en aanmaak van vitamine D en heeft de functie van tastorgaan.

Door de huidige stralingsbelasting van 3G, 4G en Wifi ervaren veel elektrogevoelige personen al huidproblemen, zoals permanente jeuk, pijn en verbrandingsverschijnselen.

Bij invoeren van de hogere 5G frequenties wordt de indringdiepte van de straling in ons lichaam inderdaad kleiner. De reden voor dat kleiner worden is simpel: de straling wordt al in onze huid en vlak daaronder geabsorbeerd en dringt daarom niet zover door. Dat klinkt wellicht positief. Echter, bij een, vergeleken met 3G en 4G, 10x zo kleine indringdiepte van deze straling in ons lichaam, wordt de stralingsabsorptie in de huid, bij gelijkblijvende stralingsintensiteit, met diezelfde factor 10 verhoogd.

In het op 25 februari 2019 in het Reformatorisch Dagblad verschenen opinie-artikel "*ICNIRP beoogt openheid over richtlijnen voor 5G*" schreef Eric van Rongen dat de ICNIRP-limiet voor 5G naar boven zal worden bijgesteld. Vermoedelijk betreft het een verhoging met een factor 6. Dit zou noodzakelijk zijn om de hogere 5G frequenties te kunnen gebruiken. Daardoor en door bovengenoemde verhoging van de absorptie in de huid met de factor 10 zal de totale stralingsabsorptie in de huid met de komst van 5G met een factor $6 \times 10 = 60$ verhoogd worden.

Kortom: met de komst van 5G zal het aantal huidproblemen naar verwachting exponentieel toenemen. Tel daarbij op de algehele stralingsbelasting van de huidige 2G,

3G en 4G technologieën (die immers ook gewoon operationeel zullen blijven) en het zal duidelijk zijn dat de stralingsbelasting met de komst van 5G drastisch zal toenemen.

Resolutie Raad van Europa: verlaag de blootstellingslimiet

De Raad van Europa concludeerde al in 2011 – na een analyse van alle onderzoeken die er op dat moment waren gedaan – dat er voldoende bewijs van mogelijk schadelijke effecten is van elektromagnetische velden op fauna, flora en de mens. En dat lidstaten moeten handelen om zich te beschermen tegen mogelijk ernstige milieu- en gezondheidsrisico's.

Het betreft Resolutie 12608 - waarin de Raad oproept tot verlaging van de blootstellingslimiet tot 0,2 Volt per meter/100 microwatt per vierkante meter.

Dit is ongeveer 100.000x (!) lager dan de huidige in Nederland gehanteerde ICNIRP-blootstellingslimiet.

https://www.jrseco.com/wp-content/uploads/Raad_van_Europa_12608_dangers_of_electromagnetic_fields.pdf

Wetenschappelijke verdeeldheid

Bovenstaande feiten maken de "voorzichtigheid" die de regering in acht zegt te nemen door een factor 10 c.q. 50 onder de door de ICNIRP vastgestelde blootstellingslimiet te gaan zitten, volledig irrelevant. Temeer daar er, naast de wetenschappelijke onderzoeken die concluderen dat er géén gezondheidsrisico's optreden, hoe langer hoe meer internationale wetenschappers, in onafhankelijke peer-reviewed onderzoeken, de noodklok luiden over de gezondheidsschade die kan ontstaan, ook ver beneden de huidige ICNIRP-limiet. Er is dus duidelijk sprake van verdeeldheid onder wetenschappers.

Biologische effecten die als voldoende wetenschappelijk bewezen aangemerkt worden zijn o.a. DNA-breuken, DNA-schade, verminderde vruchtbaarheid en effecten op de normale breinfunctie (in vele wetenschappelijke onderzoeken is aangetoond dat zelfs bij de geringste blootstelling aan straling de bloed-hersenbarrière begint te lekken).

Ter onderbouwing van het bestaan van wetenschappelijke verdeeldheid verwijzen wij u graag naar deze link https://www.youtube.com/watch?v=P_Jlu1okWCI waarin Eric van Rongen aan het woord is (duur 1:34 minuten) en naar de uitspraken die Eric van Rongen tijdens het 5G werkoverleg van 3 juli jl. in Den Haag deed "*Er zijn wel een aantal onderzoeken waarin aanwijzingen gevonden zijn dat dat [het risico op kanker] mogelijk het geval zou kunnen zijn, er zijn ook andere onderzoeken waarin dat soort effecten niet gevonden zijn (...)*" en "*ik ben het met de heer Schooneveld [spreker op het 5G werkoverleg namens het 5G appeal] eens dat er niet voldoende onderzoek [naar EHS, de aanduiding voor elektrogevoeligheid] gedaan is en dat meer onderzoek gewenst is. Je kan niet met 100% zekerheid uitsluiten dat er niet daadwerkelijk toch wel een oorzakelijk verband [tussen EHS en straling] zou kunnen zijn.*"

Het voorzorgsprincipe: richtlijn bij wetenschappelijke verdeeldheid

De Nederlandse overheid stelt, zoals gezegd, dat er al "voorzichtigheid" in acht genomen wordt, omdat de blootstellingslimiet in Nederland een factor 10 c.q. 50 onder de ICNIRP-limiet gesteld

is. "Het toepassen van het voorzorgsprincipe is daarmee niet aan de orde", zo redeneert men in Den Haag.

Het voorzorgsprincipe gaat echter niet over 'voorzichtigheid betrachten', het gaat over hoe te handelen bij wetenschappelijke onzekerheid. Het voorzorgsprincipe houdt in dat als er een ingreep plaatsvindt of plaats gaat vinden waarvoor sterke aanwijzingen bestaan dat deze ernstige effecten heeft op het milieu, er maatregelen moeten volgen ook al is er nog sprake van wetenschappelijke onzekerheid.

Het betreft een moreel en politiek principe dat stelt dat als een ingreep of een beleidsmaatregel ernstige of onomkeerbare schade kan veroorzaken aan de samenleving of het milieu, de bewijslast ligt bij de voorstanders van de ingreep of de maatregel als er geen wetenschappelijke consensus bestaat over de toekomstige schade. Het voorzorgsprincipe gaat dus over complexe systemen waar ingrepen resulteren in onvoorspelbare effecten.

Kortom: zowel het advies in de Resolutie van de Raad van Europa om de blootstellingslimiet te verlagen als ook het feit dat er duidelijk sprake is van wetenschappelijke verdeeldheid omtrent de gezondheidsrisico's van straling (zelfs ver onder de ICNIRP blootstellingslimiet) maakt de noodzaak om het voorzorgsprincipe officieel toe te passen des te dringender.

Sterker nog, het voorzorgsprincipe had jaren geleden, bij de opkomst van de nieuwe mobiele technologieën al direct toegepast moeten worden!

Petitie Stop 5G aangeboden

Het onderwerp "straling" houdt de gemoederen in Nederland en de rest van de wereld in toenemende mate bezig. Steeds meer mensen zetten vraagtekens bij de veiligheid ervan en maken zich in toenemende mate zorgen over de gezondheidsgevolgen, bijvoorbeeld voor hun kinderen. Met name de voorgenomen uitrol van 5G roept bij een toenemend aantal Nederlanders en wereldburgers vragen op. En volledig terecht: de uitrol van 5G is bijzonder ingrijpend en zal iedereen treffen. Grote zorgvuldigheid is dus geboden.

Dat laatste wordt o.a. onderschreven door 18.000+ Nederlandse ondertekenaars van de **landelijke petitie STOP 5G** (opgericht door Burgerinitiatief 5G Den Haag, StopUMTS, Burgerbelang 5G Rotterdam, Actiegroep Verminder Electrosmog, CPLD en Stichting EHS).

Deze petitie is op 25 juni jl. in Den Haag officieel overhandigd aan Maurits von Martels (CDA), Femke Merel van Kooten-Arissen (PvdD), Joba van den Berg (CDA), Frank Futselaar (SP), Laura Bromet (GL) en Isabelle Diks (GL en voorzitter van de commissie EZK). Later die dag sloten zich daar nog bij aan: Arne Weverling (VVD) en William Moorlag (PvdA).

Eerlijk over straling en 5G

Op grond van al het bovenstaande achten wij het bijzonder urgent dat de gevolgen voor de gezondheid van straling van 2G t/m 4G kritisch bekeken, geëvalueerd èn (ook t.o.v. de Nederlandse burger) gecommuniceerd worden, waarbij de vele onafhankelijke peer-reviewed wetenschappelijke onderzoeken die concluderen dat straling wel degelijk gezondheidsschade

kan veroorzaken mede in ogenschouw genomen dienen te worden.

De uitspraak van Eric van Rongen op het 5G werkoverleg van 3 juli jl. in Den Haag:

"De overall conclusie op dit moment is dat er geen wetenschappelijk bewijs is dat radiogolven kanker kunnen veroorzaken." geeft er namelijk duidelijk blijk van dat de vele wetenschappelijke onderzoeken die wèl gezondheidsschade (waaronder kanker) aantoonen, bij de beeldvorming omtrent straling volledig buiten beschouwing gelaten zijn.

Overigens staat deze uitspraak van Eric van Rongen haaks op het citaat dat hierboven bij het onderdeel "**Wetenschappelijke verdeeldheid**" ook al weergegeven is:

"Er zijn wel een aantal onderzoeken waarin aanwijzingen gevonden zijn dat dat [het risico op kanker] mogelijk het geval zou kunnen zijn, er zijn ook andere onderzoeken waarin dat soort effecten niet gevonden zijn (...)"

Daarnaast is het van groot belang dat het kabinet, alvorens tot uitrol van 5G over te gaan, gedegen onafhankelijk onderzoek naar de mogelijke gezondheidsrisico's van 5G laat verrichten. Het zal u bekend zijn dat in een aantal andere landen, door het gebrek aan onderzoek en onduidelijke gevolgen voor de gezondheid, inmiddels besloten is af te zien van de uitrol van 5G.

Ons verzoek

Met het oog op gezondheid en welzijn van alle Nederlanders verzoeken wij u daarom:

- de huidige in Nederland gehanteerde blootstellingslimiet te verlagen conform het hierboven genoemde advies in Resolutie 12608 van de Raad van Europa,
- het in deze brief beschreven voorzorgsprincipe per direct officieel toe te passen,
- af te zien van de uitrol van 5G in Nederland,
- serieus en onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek te laten verrichten naar het fenomeen EHS (aanduiding voor elektro hypersensitiviteit)
- de mogelijkheid in te voeren om (in navolging van Frankrijk) lokaal een lagere/strengere stralingslimiet te hanteren
- stralingsvrije gebieden (witte zones) in Nederland in te richten voor mensen die gezondheidsklachten ondervinden als gevolg van straling
- serieus in gesprek te gaan en blijven met en advies in te winnen bij organisaties als Eerlijk over Straling, vereniging CPLD (patiëntenvereniging voor mensen die last ondervinden van straling) en Stichting EHS (die zich sterk maakt om de problemen van elektrogevoeligen onder de politieke aandacht te brengen zodat adequate hulp en ondersteuning op gang gaan komen)
- overal zoveel mogelijk gebruik te maken van bekabelde verbindingen (de huidige bestaande kabels, glasvezels, enz.) Dit is qua energieverbruik goedkoper, qua privacy veel veiliger en genereert geen straling.

Grondwet

Ter ondersteuning van ons verzoek beroepen wij ons o.a. op hetgeen in de artikelen 10.1, 11, 20.1, 21 en 22.1 van de Grondwet vermeld wordt:

Artikel 10.1

Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op een eerbiediging van zijn persoonlijke sfeer.

Artikel 11

Ieder heeft, behoudens bij de krachten de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

Artikel 20.1

De bestaanszekerheid der bevolking en spreiding van welvaart zijn voorwerp van zorg der overheid.

Artikel 21

De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het hele land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu.

Artikel 22:1

De overheid treft maatregelen ter bevordering van de volksgezondheid.

Tot slot

Ter afsluiting van dit schrijven willen wij de ministers van IM, VWS en EZ graag herinneren aan hetgeen op de website van hun ministerie vermeld wordt:

"Het ministerie van Infrastructuur en Milieu zet in op leefbaarheid."

"Nederland gezond en wel. Dat is het motto van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Het is de ambitie van VWS om iedereen zo lang mogelijk gezond te houden en zieken zo snel mogelijk beter te maken. Ook wil het ministerie mensen met een beperking ondersteunen en maatschappelijke participatie bevorderen."

"Het ministerie van Economische Zaken staat voor een duurzaam, ondernemend Nederland. (...) Door aandacht te hebben voor onze natuur en leefomgeving."

Bij voorbaat dank voor uw reactie en bereidheid.

Met vriendelijke groet,

Actiegroep 5G, het Gooi zegt NEE

Email: actiegroep5ghetgooizegtnee@gmail.com

Postadres: Harderwijkerzand 56 - 1274 TC - Huizen

Mw. S.W. Slegers

Mw. drs. Y.A. Siem

Dhr. M.N. Nederhorst

Noot

*1 Tijdens het 5G werkoverleg 3 juli jl. in Den Haag stelt Eric van Rongen zich bij aanvang van zijn betoog voor als voorzitter van de International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection (ICNIRP). Zijn functie bij de Nederlandse Gezondheidsraad doet hij af als *"Nu niet relevant"*.

Op de, gezien het onderwerp, terechte vraag (vanuit Burgerinitiatief 5G Den Haag) waarom het in dit overleg niet relevant zou zijn dat van Rongen wetenschappelijk secretaris is van de commissie Elektromagnetische Velden van de Gezondheidsraad is aangevuld met de -eveneens terechte- opmerking dat het toch juist de Gezondheidsraad is die de normen e.d. adviseert, luidt het antwoord van van Rongen: *"De Gezondheidsraad geeft bij tijd en wijle ook adviezen uit over dit soort onderwerpen maar over 5G hebben wij geen advies uitgebracht en ik kan dus ook geen standpunt van de Gezondheidsraad daarover geven."*